

III

(Valmistelevat säädökset)

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

456. TÄYSISTUNTO 30. SYYSKUUTA JA 1. LOKAKUUTA 2009

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle – Tavoitteena sähköisen oikeudenkäytön strategia Euroopalle”

KOM(2008) 329 lopullinen

(2009/C 318/13)

Esittelijä: **Jorge PEGADO LIZ**

Euroopan komissio päätti 30. toukokuuta 2008 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

”Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle – Tavoitteena sähköisen oikeudenkäytön strategia Euroopalle”

Asian valmistelusta vastannut ”yhtenäismarkkinat, tuotanto ja kulutus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 9. syyskuuta 2009. Esittelijä oli Jorge PEGADO LIZ.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 30. syyskuuta ja 1. lokakuuta 2009 pitämässään 456. täysistunnossa (syyskuun 30. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon yksimielisesti.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK on tyytyväinen tarkasteltavana olevaan komission tiedonantoon ”Tavoitteena sähköisen oikeudenkäytön strategia Euroopalle”, sillä se on ajankohtainen sekä laadittu ja esitetty jäsennellysti ja perustellusti. Tämä oli lähtökohtana sille, että ETSK teki aloitteen antaakseen tiedonannosta lausuntonsa, vaikka sitä ei komitealta alun perin ollut pyydetty.

1.2 EP:n, neuvoston ja komission välillä tällä välin solmittu sopimus, joka on otettu huomioon oikeus- ja sisäasiainministerien neuvoston 28. marraskuuta 2008 antamassa päätöslauselmassa kyseisellä alalla vuoteen 2013 mennessä täytäntöönpantavasta toimintasuunnitelmasta, sekä aloitteen soveltamisalaa ja alan tulevaa kehitystä koskevat suositukset ovat keskeisiä huomioon otettavia osatekijöitä.

1.3 Tätä taustaa vasten ETSK suhtautuu myönteisesti toteutettavien toimenpiteitä varten määriteltyihin suuntaviivoihin. Edellytyksenä ovat kuitenkin erinäisiin seikkoihin ja muutamiin varauksiin perustuvat ehdot, jotka se esittää kyseisten toimenpiteiden toteutuksen ja toimeenpanon tavasta.

1.4 Komitea kiinnittää ensinnäkin huomiota tarpeeseen rajata varsinaisen sähköisen oikeudenkäytön erityisala nykyistä paremmin uusien tietotekniikkojen muiden sovellusten kokonaisuudessa, kun kyse on kansalaisuutta ja yleisesti julkishallintoa koskevista eri näkökohdista.

1.5 Komitea kiinnittää huomiota myös oikeuden – niin kutsutun oikeudenmukaisen oikeudenkäytön – toteuttamisen perimmäisiin tavoitteisiin: säädösten ja menettelyjen yksinkertaistamiseksi ja yhdenmukaistamiseksi kannatettavien aloitteiden on todellakin palveltava yleisesti kansalaisten sekä erityisesti taloudellisten ja yhteiskunnallisten toimijoiden intressejä oikeuspuolijan saatavuuden osalta, ja oikeusalan ammattilaisten on hyväksyttävä kyseiset aloitteet ja toivottava niitä.

1.6 Komitea ilmaisee huolestuneisuutensa siitä, että alalla tehtävät aloitteet voivat vaikuttaa unionin kansalaisten perusoikeuksiin, erityisesti tietosuojaan, ja suosittelee painokkaasti, että toteutettavissa toimissa noudatetaan kansainvälisen sopimus oikeuden ja kansallisen siviiliprosessioikeuden peruseriaatteita, jotka ovat unionin jäsenvaltioille yhteisiä.

1.7 Komitea kehottaa komissiota ottamaan aina asianmukaisella tavalla huomioon kansallisten lainsäädäntöjen erityis- ja ominaispiirteet – ne heijastavat kulttuurimalleja ja kansallisia arvoja, jotka tulee säilyttää – toissijaisuusperiaatetta noudattaen sekä arvioiden kunkin uuden aloitteen kustannus-hyöty-suhteen tasapaino suhteellisuusperiaatteen mukaisesti.

1.8 Komitea suosittaa näin ollen komissiolle, että se suunniteltuja aloitteita toteuttaessaan ottaa aina huomioon kansalaisten näkökulman oikeuden täytäntöönpanossa, jotta tieto- ja viestintätekniikat palvelisivat oikeutta eikä päinvastoin.

1.9 Komitea suosittaa ennen kaikkea erityisen varovaisuuden ja huolellisuuden noudattamista otettaessa käyttöön mekanismeja oikeudenkäyntimenettelyiden dematerialisoinniseksi, jotta varmistetaan aina menettelytapaa ja pysyvää välinettä koskevat vaatimukset; ne takaavat oikeusvarmuuden ja -turvan.

1.10 Komitea kehottaa lisäksi Euroopan parlamenttia ja neuvostoa seuraamaan tiiviisti suunniteltujen toimien etenemistä valvomalla niiden täytäntöönpanoa asiaa koskevilla päätöslauselmissaan mainittujen arvojen ja kriteerien – joita ETSK niinkään kannattaa – pohjalta.

2. Johdanto ja perusteluosa

2.1 Sähköisen oikeudenkäytön kysymystä käsiteltiin ensimmäisen kerran järjestelmällisesti Italian puheenjohtajuuskaudella vuonna 2003 yhdessä Euroopan neuvoston kanssa pidetyssä konferenssissa, jonka päätelmissä todetaan, että keskustelut internetin hyödyistä, mahdollisuuksista ja vaaroista palautuvat lopulta ja ennen kaikkea aina huoleen arvoista ja oikeuksista, jotka on kirjattu ennen kaikkea Euroopan neuvoston yleissopimuksiin ihmisoikeuksista ja tietosuojasta. ⁽¹⁾

2.2 Seuraavina vuosina useat jäsenvaltiot kehittivät omat sähköisen oikeudenkäytön järjestelmänsä, joista eräät olivat teoreettisen kehittyneisyytensä ja käytännönläheisyytensä vuoksi ⁽²⁾ korkeatasoisia mutta koordinoimattomia.

⁽¹⁾ Roomassa 13. ja 14. marraskuuta 2003 pidetty konferenssi *Internet Strategies and e-Justice in Europe*.

⁽²⁾ Esimerkkinä mainittakoon Belgia, jossa sähköisen oikeudenkäynnin hankkeen kehittämisestä vastanneeseen komiteaan kuului oikeustutkimuksen ja -käytännön merkittävimpiä henkilöitä, erityisesti professori George de Leval (oikeudenkäynnin vireillepanotavat ja oikeusviranomaisen väliset viestintävälineet) ja Yves Pouillet (todistelusanonnot). Toinen esimerkki on Portugali, jossa toteutettiin perusteellinen tutkimus uusien teknologioiden käyttöönotosta oikeudenkäynnin eri tilanteissa ja vaiheissa. Kyseinen tutkimus oli erityisesti tulos seikka-peräisestä selvityksestä *Para um novo judiciário: qualidade e eficiência na gestão dos processos cíveis* ("Uusi oikeuslaitos: yksityisoikeudellisten oikeudenkäyntien käsittelyn laatu ja tehokkuus", Portugalin lainsäädännön pysyvä seurantaryhmä, jota johtaa professori Boaventura de Sousa Santos ja koordinoi professori Conceição Gomes).

2.3 Yhteisön tasolla kysymystä ryhdyttiin tarkastelemaan sähköisen hallinnon yhteydessä sekä erityisesti Feiran Eurooppa-neuvostossa vuonna 2000 ja Sevillan Eurooppa-neuvostossa vuonna 2002 hyväksytyjen asiakirjojen eEurope 2002 ja eEurope 2005 johdosta i2010-strategia-asiakirjassa ⁽³⁾.

2.3.1 Sähköisen oikeudenkäytön hanke käynnistettiin itse asiassa kuudennen puiteohjelman yhteydessä yhtenä ensimmäisistä yhdenmennyistä hankkeista. Sen tavoitteet olivat kuitenkin vielä hyvin rajalliset ja kokeelliset. Kuitenkin vasta tammikuussa 2007 Dresdenissä pidetyssä oikeusministerien epävirallisessa kokouksessa kysymys otettiin varsinaiseen tarkasteluun, ja myöhemmin toukokuussa 2007 sitä kehiteltiin edelleen Bremenissä pidetyssä konferenssissa "Work on e-Justice". ⁽⁴⁾

2.4 Aiheelle annettiin kuitenkin merkittävä sysäys ⁽⁵⁾ varsinaisesti Portugalin puheenjohtajuuskaudella: 1. ja 2. lokakuuta 2007 pidetyssä oikeus- ja sisäasiainministerien epävirallisessa kokouksessa määriteltiin tulevia vaihtoehtoja koskevat keskeiset kysymykset, 6. ja 7. joulukuuta 2007 pidetyssä oikeus- ja sisäasiain neuvostossa tehtiin selkoa siihen asti toteutetuista toimista, ja niiden päätökseen saattamisen määräajaksi asetettiin vuoden 2008 puoliväli. Lisäksi 14. joulukuuta 2007 kokoontuneen ministerineuvoston päätelmissä suhtaudutaan myönteisesti sähköisen oikeudenkäytön alan aikaansaannoksiin ja kehoitetaan jatkamaan toimia.

2.5 Kyseisen puheenjohtajuuskauden jälkeen komissio laati nyt tarkasteltavana olevan, neuvostolle, Euroopan parlamentille ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle osoitetun tiedonannon pyytämättä asiasta kuitenkin komitean lausuntoa. Huomattavaan asiaan ETSK päätti ottaa asiassa aloitteen käsiinsä ja antaa tiedonannosta lausunnon.

2.6 Tällä välin sekä Euroopan parlamentilla ⁽⁶⁾ että neuvostolla ⁽⁷⁾ on jo ollut tilaisuus ottaa kantaa tiedonantoon sekä

⁽³⁾ KOM(2005) 229 lopullinen, 1. kesäkuuta 2005. Ks. ETSK:n lausunto, jonka esittelijä oli Göran Lagerholm (EUVL C 110, 8.5.2006).

⁽⁴⁾ On merkityksellistä, että vuonna 2005 annetussa tiedonannossa "Haagin ohjelma: kymmenen painopistettä seuraaviksi viideksi vuodeksi" (KOM(2005) 184 lopullinen, 10. toukokuuta 2005) ei ole vielä minkäänlaista mainintaa oikeudenkäytössä sovellettavista uusista teknologioista. Kunnianhimon puuttumista kyseisestä ohjelmasta painotettiin ETSK:n lausunnossa, jonka oli laatinut komitean jäsen Luis Miguel Pariza Castaños (EUVL C 65, 17.3.2006). Ks. Haagin ohjelman täytäntöönpanoa vuonna 2007 käsittelevä komission tuore kertomus (KOM(2008) 373 lopullinen, 2. heinäkuuta 2008), jonka mukaan "yleisarviona voidaan todeta, että tilanne on varsin epätydyttävä".

⁽⁵⁾ Tältä osin on aiheellista mainita Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös N:o 1149/2007/EY, tehty 25 päivänä syyskuuta 2007, yksityisoikeutta koskevan erityisohjelman perustamisesta vuosiksi 2007–2013 (EUVL L 257, 3.10.2007).

⁽⁶⁾ Ks. Euroopan parlamentin 18. joulukuuta 2008 antama päätöslauselma, joka sisältää sähköistä oikeudenkäyttöä koskevia suosituksia komissiolle (esittelijä: Diana Wallis – 2008/2125(INI) – T6-0637/2008) sekä kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasiain valiokunnan 5. marraskuuta 2008 antama mietintö (esittelijä: Luca Romagnoli).

⁽⁷⁾ Ks. oikeus- ja sisäasiain neuvoston 27. ja 28. marraskuuta 2008 pitämää 2908. istuntoa koskeva lehdistötiedote (16325/08) sekä viitteenä puheenjohtajavaltion 7. marraskuuta 2008 päivätty asiakirja 15315/08 pysyvien edustajien komitealle / neuvostolle (JURINFO 71, JAI 612, JUSTCIV 239, COPEN 216).

erityisesti sen liitteenä olevaan toimintasuunnitelmaan. Koska kyse on kuitenkin viiden vuoden aikana toteutettavasta toimenpideohjelmasta, seuraavassa esitettäviä huomioita ja suosituksia ei voida pitää merkityksettöminä. On otettava huomioon, että ne edustavat kansalaisyhteiskunnan edustajien panosta; toteutettavat aloitteet kiinnostavat erityisesti niitä ja niihin ne erityisesti vaikuttavat. Aloitteet voidaan mahdollisesti ottaa huomioon tarkasteltavien eri toimenpiteiden täytäntöönpanon yhteydessä. ⁽¹⁾

3. Tiivistelmä komission tiedonannosta ⁽²⁾

4. Yleistä

4.1 ETSK kannattaa yleisesti ottaen komission aloitetta, jota nyt on täydennetty Euroopan parlamentin ehdotuksilla ja neuvoston suuntaviivoilla.

4.1.1 Komitea antaa tukensa kuitenkin eräin ehdoin, jotka perustuvat tiettyihin seikkoihin ja muutamiin varauksiin.

4.2 On ensinnäkin välttämätöntä rajata asianmukaisesti sähköisen oikeudenkäytön ala. ”Sähköinen oikeudenkäyttö” voidaan sisällyttää ”sähköisen demokratian” tai ”sähköisen hallinnon” kaltaisiin laajempiin käsitteisiin, joiden olennainen osa se on. Se liittyy läheisesti ”sähköiseen oikeuteen”, jolla tulee helpottaa sähköistä pääsyä lainsäädäntöteksteihin ja niiden reaaliaikaista laadintaa – olipa sitten kyse aineellisesta tai prosessioikeudesta, säädännäis-oikeudesta (sitova oikeus) tai nk. pehmeistä oikeuslähteistä (sitomattomia) – sekä tuomioistuinten oikeuskäytännön ja hallinnollisiin päätöksiin. Edellä todetusta huolimatta ”sähköinen oikeudenkäyttö” on rajattava oikeuden täytäntöönpanon juridisiin näkökohtiin siviili-, kauppa- ja mahdollisesti hallinto-oikeuden alalla, toisin sanoen tuomioistuinkäytäntöihin ja -menettelyihin, välimiesmenettelyt mukaan luettuina ⁽³⁾.

4.3 Toisaalta on tarkkaan pidettävä mielessä, että missä tahansa oikeuden täytäntöönpanoa koskevassa ohjelmassa perimmäisenä tavoitteena ei ole oikeustoinien nopeuttaminen tai tehostaminen tai niiden kustannustehokkuuden parantaminen tai yksinkertaistaminen, vaan ennemminkin *oikeudenmukainen oikeudenkäyttö* ⁽⁴⁾, jossa perusoikeuksia, erityisesti kansalaisten henkilötietojen suojaa, kunnioitetaan kaikilta osin.

4.3.1 Tarkoitus on näin ollen varoittaa kaikenlaisesta yksinkertaistamiseen, tehokkuuteen, kustannusten alentamiseen tai

nopeuteen liittyvästä kohtuuttomuudesta, jolla loukattaisiin kyseistä oikeuden toteuttamisen perustavaa arvoa ja vaikeutettaisiin ja hankaloitettaisiin oikeusturvan saatavuutta sen edistämisen sijasta.

4.4 Yhtä lailla on tärkeää, että menettelyllisten toimien tietynlaisessa kannatettavassa dematerialisoinnissa tai yksinkertaistamisessa sekä työskentelymenetelmien ja -prosessien yhdenmukaistamisessa ei sumenneta näkökohtia, jotka ovat välttämättä erilaisia, eikä hävitetä tarpeettomien ja toisarvoisten seikkojen mukana sitä, mikä on olennaista ja minkä ei tarvitse eikä ehkä pidä olla samanlaista.

4.4.1 On erittäin tärkeää varmistaa, että kaikissa tietotekniikkaa soveltavissa ohjelmissa otetaan todellakin huomioon sekä yleisesti unionin kansalaisten että erityisesti taloudellisten ja yhteiskunnallisten toimijoiden ja oikeusalan ammattilaisten tarpeet. Ohjelmat eivät myöskään saa olla vastoin niiden etuja.

4.4.2 Lisäksi on välttämätöntä varmistaa, ettei mikään käytön otettava tai kehitettävä järjestelmä mahdollista ajateltavissa olevaa kolmansien osapuolien joko tahallista tai pelkästä huolimattomuudesta johtuvaa asiaan puuttumista. Se voisi asettaa kyseenalaiseksi järjestelmän käytön turvallisuuden ja luotettavuuden tai tarjota mahdollisuuden muuttaa asiakirjoja tai niiden sisältöä kokonaan tai osittain.

4.5 Toinen aina mielessä pidettävä huolenaihe liittyy niihin moniin eri muodollisuuksiin, jotka maallikoista saattavat vaikuttaa liiallisilta tai tarpeettomilta mutta joilla on olennaisesti suotuisa vaikutus yleiseen käsitykseen tuomareista ja heidän antamistaan tuomioista ja jotka takaavat perusoikeuksien kunnioittamisen oikeuden täytäntöönpanossa. ⁽⁵⁾

4.6 Lisättäköön, että koska prosessioikeus sellaisenaan täydentää aineellista oikeutta ja koska aineellinen oikeus on eri jäsenvaltioiden kulttuurisen monimuotoisuuden tulos ja koska sen yhdenmukaistaminen ei ole mahdollista eikä toivottavaa tai tarkoituksenmukaista, johdettujen oikeudenkäyntimenettelyiden keskeisiä ja näin ollen erilaisia näkökohtia ei pidä eikä voi yhdenmukaistaa. Muussa tapauksessa loukattaisiin aineellisia oikeuksia, jotka niiden on turvattava ja varmistettava.

4.7 Koska oikeus ja erityisesti prosessioikeus on joukko oikeuden täytäntöönpanoa varten suunniteltuja juridis-teknisiä välineitä, joita käyttävät erityiskoulutuksen ja asianmukaisen ammatillisen kokemuksen hankkineet oikeusalan asiantuntijat, on luonnollista, että niiden määrittelyssä ja käytössä käytetään kyseisille ammattilaisille ominaista teknistä kieltä.

⁽¹⁾ Tämä tuli itse asiassa selkeästi esiin Euroopan parlamentissa Brysselissä Ranskan puheenjohtajuuskaudella 2. joulukuuta 2008 pidetyn, siviilioikeuden alan yhteistyötä käsitelleen foorumin puheenvuoroissa ja keskusteluissa sekä erityisesti toisessa istunnossa aiheesta ”Sähköinen oikeudenkäyttö – väline kansalaisia, ammattilaisia ja yrityksiä varten”.

⁽²⁾ Lausuntojen pituusrajoiusten johdosta käsillä olevaan lausuntoon ei sisälly tiivistelmää komission asiakirjasta. Lukija voi tutustua komission tiedonantoon sekä sitä koskeviin EP:n ja neuvoston päätöslauselmiin.

⁽³⁾ Ulkopuolelle suljetaan kuitenkin vaihtoehtoiset riidanratkaisumenettelyt (*Alternative Dispute Resolution*), joissa ei ole kyse – vaikka niillä pyritään riitojen ratkaisuun – oikeuden täytäntöönpanosta, vaan yksinkertaisesti etujen vapaaehtoisesta ja tuomioistuinten ulkopuolisesta sovittelusta.

⁽⁴⁾ Kuten latinankielisessä sanonnassa sattuvasti määritellään: *Justitia est constans et perpetua voluntas jus suum cuique tribuendi* (oikeus on jatkuvaa ja pysyvää halu antaa jokaiselle se, mikä heille kuuluu).

⁽⁵⁾ Tällöin on kyse muun muassa prosessioikeuden peruseräistä, joista voidaan erityisesti mainita ”oikeudenmukaisen menettelyn takeet”. Niitä ovat tuomioistuimen puolueettomuus, osapuolten yhdenvertaisuus, määräämisperiaate ja osapuolten halukkuuden periaate, takeet kontradiktorisen menettelyn periaatteesta, oikeudenkäynnin julkisuus, oikeus todisteisiin, käsittelyn jatkuvuus sekä takeet siitä, että syytetylle osapuolelle annetaan tosiasiallisesti tiedoksi kaikki menettelylliset toimet (ks. kaikkien em. seikkojen osalta Miguel Teixeira de Sousa, *Estudos sobre o Novo Processo Civil*, Ed. LEX Lisboa, 1997).

4.7.1 Liiallinen pyrkimys yksinkertaistaa lakia ja tehdä se kaikille yleisesti ymmärrettäväksi voi johtaa siihen, että täsmällisyys heikkenee ja tekninen merkitys katoaa. Tämä ei puolestaan myöskään merkitse eikä sen tarvitse välttämättä merkitä samaa asiaa kaikissa kansallisissa lainsäädännöissä.

4.7.2 Myös tältä osin yhdenmukaistamisen sijasta tarvitaan ennemminkin erilaisten oikeusvälineiden välinen ”vastaavuustaulukko” tai ”yhteinen viitekehys”.

4.8 Komitea katsoo lisäksi, että uuden teknologian soveltamisjärjestelmien tulokset käyttöönotto oikeudenkäytön alalla edellyttää sen varmistamista, että ne soveltuvat oikeusjärjestelmän tarpeisiin ja tavoitteisiin, että ne ovat yhteensopivia jo käytössä olevien tietotekniikkajärjestelmien kanssa, että jo käytössä olevat menettelyt tarkistetaan ensin ja että järjestelmää on mahdollista mukauttaa nopeasti ja halvalla uusiin olosuhteisiin ja tavoitteisiin.

4.8.1 Entistä suurempaa huomiota on kiinnitettävä koko aloitteen yleiseen kustannus-hyöty-suhteeseen kokonaisuudessaan sekä sen täytäntöönpanon kussakin vaiheessa, kun otetaan huomioon, että komission vaikutustenarvioinnissa ei ole esitetty asiaa koskevia laskelmia (arviointi näyttää lisäksi olevan saatavilla ainoastaan yhdellä virallisella kielellä). Sen sijaan siinä todetaan nimenomaan, että esitetyt kustannukset ovat oikeita, mutta niitä ei ole mahdollista arvioida, ja että ne voidaan määrittellä ainoastaan tapauskohtaisesti. Niinpä hyödyistä puhuttaessa taloudellista hyötyä on yleisesti ottaen vaikea ilmaista määrittäen, vaikka siitä ei ole epäilystä. Tällainen katsantokanta on huomattavan subjektiivinen, ja sitä on vaikea hyväksyä tämän mittakaavan hankkeessa. ⁽¹⁾

5. Erityistä

5.1 Koska oikeudenkäynti on joukko (menettelyllisiä) toimia, jotka on dokumentoitava oikeusturvan ja -varmuuden takia sekä osapuolten oikeuksien varmistamiseksi, kysymys koko oikeudenkäyntiä koskevasta pysyvästä välineestä asettaa rajoituksia asioiden suulliselle esittämiselle ja dematerialisoimiselle oikeusvaltiossa.

5.1.1 Tarkasteltavana olevassa kokonaisvaltaisessa strategiassa suunniteltujen toimien tiettyjä näkökohtia on analysoitava ja käsiteltävä nimenomaan edellä mainitusta näkökulmasta.

5.2 ETSK katsoo, että ennen sähköisen oikeudenkäytön portaalin käyttööntöä kaikille oikeusalan toimijoille (tuomarit, yleiset syyttäjät, oikeusvirkamiehet, hallintoviranomaiset, hallitusten virkamiehet ja kaikki oikeusalan ammattilaiset) on annettava perusteellista koulutusta, jotta portaali olisi kaikille asianosaisille hyödyllinen ja käytökelpoinen väline.

5.2.1 ETSK katsoo, että portaali voi olla oikeudellisten tietojen ja palveluiden keskus sekä kansalaisten, yritysten ja oikeusalan toimijoiden välinen hyödyllinen yhteyspiste, joka auttaa ratkaisemaan oikeudellisia ongelmia.

5.2.2 ETSK katsoo, että portaali voi olla hyödyllinen ja käytökelpoinen väline kaikkien oikeusalan toimijoiden päivittäistä käyttöä varten. Jotta näin olisi, on kuitenkin erittäin tärkeää varmistaa portaaliin sisältyvien tietojen luotettavuus ja paikkansapitävyys, ja on suositeltavaa, että portaaliin pääsy ja sen käyttöoikeudet porrastetaan kulloinkin kyseessä olevien tietojen mukaan asianomaisten henkilöiden suojelemiseksi.

5.2.3 Siviili- ja kauppaoikeuden alan Euroopan oikeudellisen verkoston ⁽²⁾ tavoin portaalista tulee lisäksi olla pääsy yhteisön ja kansalliseen lainsäädäntöön. Pääsyn tulee olla yleisölle vapaa ja mahdollistaa entistä parempi yleinen juridinen neuvonta ja oikeusapu oikeudellisissa ongelmissa.

5.3 Videoneuvottelujen osalta ETSK:n käsityksen mukaan jäsenvaltioiden kaikissa tuomioistuimissa on tehtävä yksityiskohtainen tarkastus ⁽³⁾, jotta selvitetään, onko niissä sellaisia audiovisuaalilaitteita, joiden avulla on mahdollista hyödyntää videoneuvotteluita yleisesti. Nykyisin ei ole varmaa, että kaikkien jäsenvaltioiden tuomioistuimilla on käytettävissään videoneuvotteluihin tarvittavat laitteet. Myöskään ei tiedetä, ovatko ne yhteensopivia tai toimivatko ne ylipäätään asianmukaisesti. ⁽⁴⁾

5.3.1 Jos tavoitteena on lisäksi kerätä todistajanlausuntoja tai tiedottaa oikeudenkäyntiasiakirjoista tai tuomioista, ETSK katsoo, että se edellyttää todistajanlausuntojen antamista ja videoneuvotteluja koskevaa todellista lainsäädännöllistä yhdenmukaistamista eri jäsenvaltioiden välillä, jotta asiaa koskevaa lainsäädäntöä ei tulkittaisi ja sovellettaisi eri tavoin, sillä ilman välttämätöntä lainsäädännöllistä koordinoitua videoneuvottelut kohtaavat eri jäsenvaltioissa oikeudellisia ja jopa kulttuurisia esteitä.

5.3.2 Mikäli videoneuvottelut otetaan käyttöön ehdotetussa muodossa, ETSK:n mielestä asianomaisten tuomioistuinten on aina oltava se osapuoli, joka niitä pyytää. ETSK katsoo, että portaalista voi tässä olla apua, sillä se sisältää kaikki videoneuvotteluiden toteuttamiseen tarvittavat osatekijät. ⁽⁵⁾

⁽²⁾ Ottaen erityisesti huomioon se, että komission äskettäisellä päätösehdotuksella, jolla muutetaan päätöstä 2001/470/EY, sen käyttö on rajattu yksinomaan oikeusalan toimiville (ks. EUVL C 175, 28.7.2009, s. 84, esittelijä: María Candelas Sánchez Miguel).

⁽³⁾ EU:n neuvoston puheenjohtajavaltiona toiminut Tšekki on jo tällä välin pyytänyt jäsenvaltioilta kaikki tiedot niiden tuomioistuinten käytettävissä olevista audiovisuaalilaitteista ja on julkaissut kaikki saadut vastaukset tiivistelmässä, jonka otsikko on *Summary of the replies of the EU Member States to the request of the Czech Minister of Justice for information on national videoconferencing equipment in the judiciary*.

⁽⁴⁾ Komissio on itse asiassa kiinnittänyt äskettäin huomiota järjestelmien yhteentoimivuuskysymykseen (KOM(2008) 583 lopullinen), joka oli ETSK:n antaman lausunnon (EUVL C 218, 11.9.2009, s. 36) aiheena (esittelijä: Antonello Pezzini). Tässä yhteydessä viitataan kyseisessä lausunnossa esitettyihin huomioihin sekä ETSK:n aiheesta antamia monia muita lausuntoja koskevaan yksityiskohtaiseen luetteloon.

⁽⁵⁾ Erityisen maininnan arvoinen on neuvoston oikeusalan tietojenkäsittelytyöryhmän ”sähköinen oikeus” jo toteuttamat toimet, erityisesti 15. toukokuuta 2009 annettu toimintakertomus oikeudellisten tietojen käsittelystä (DOC 9362/09) sekä strateginen asiakirja videoneuvottelujen käytöstä (DOC 9365/09), käyttäjille suunnattu käsikirja (DOC 9863/09) sekä suurelle yleisölle tarkoitettu tiedote (DOC 9862/09). Ne on kaikki julkaistu 15. toukokuuta 2009 ja niissä tuodaan aiheellisesti esiin täysin samanlaisia huolenaiheita kuin käsillä olevassa lausunnossa.

⁽¹⁾ Ks. vaikutustenarvioinnin (SEC(2008) 1947, 30. toukokuuta 2008) kohdat 5.3.2. ja 5.3.3., s. 30–31.

5.4 ETSK katsoo, että erityisesti rikosrekistereiden yhteenliittämistä koskevassa *viranomaisten yhteistyössä* on kyseessä olevan arkaluonteisen aineiston johdosta noudatettava mahdollisimman tiukkoja turvallisuus- ja tietosuojavaatimuksia asianomaisten kansalaisten yksityisyyden turvaamiseksi ⁽¹⁾.

5.4.1 ETSK katsoo kuitenkin, että ensin on myös analysoitava kansalliset lainsäädännöt sekä kussakin jäsenvaltiossa vallitseva tilanne, jotta näin arkaluontoisten tietojen vaihdossa ei rikosoikeuden alalla ole erilaisia soveltamiskäytäntöjä ja käsitteilytapoja.

5.5 *Kääntämisyö* osalta ETSK kiinnittää huomiota siihen, että sähköisen oikeudenkäytön portaalin on oltava monikielinen ja tarjottava tietoa kaikilla EU:n kielillä. Ollakseen hyödyllinen konekääntämisyöjärjestelmän on mahdollistettava internetsivun kääntäminen ja simultaanitulkkaus, jotta portaali on EU:n kansalaisten hyödynnettävissä.

5.5.1 Oikeusalan toimijoita tukeakseen sähköisen oikeudenkäytön portaali voisi sisältää tietokannan oikeusalan kääntäjistä ja tulkeista sekä kaikki tarvittavat lomakkeet, jotka tulisi olla

käännetty asianmukaisesti kunkin jäsenvaltion oikeusjärjestelmän mukaiselle kielelle.

5.5.2 Tehokkaan ja simultaanisen, yhteisön kaikki kielet kattavan konekääntämisyöjärjestelmän todennäköisesti aiheuttamia valtavia kustannuksia on arvioitava huolellisesti sen toteuttamiskelpoisuuden ja suhteellisuuden kannalta ja suhteessa saavutettavissa oleviin tuloksiin sekä järjestelmän käytännön hyödyntämiseen.

5.6 Aloitteet, jotka antavat aihetta erityisiin varauksiin ja erityiseen varovaisuuteen, koskevat erityisesti eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn ⁽²⁾ tai eurooppalaisen vähäisiin vaatimuksiin sovellettavan menettelyn ⁽³⁾ täydellistä dematerialisointia sekä täysin sähköisten eurooppalaisten menettelyiden luomista, pelkästään sähköisesti tehtävää oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksiantamista, oikeudenkäyntikulujen sähköistä maksamista sekä asiakirjojen sähköistä todentamista.

5.6.1 Kaikissa edellä mainituissa tapauksissa ETSK suosittaa noudattamaan aloitteita täytäntöön pantaessa äärimmäistä varovaisuutta, kustannus-hyöty-suhteen huolellista arviointia ja pitkiä kokeilujaksoja ennen niiden yleistä täytäntöönpanoa sekä hankkimaan aina täydelliset takeet siitä, että ne ovat sopuissa oikeusvaltioille yhteisten prosessioikeudellisten säännösten kanssa.

Bryssel 30 päivänä syyskuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*
Mario SEPI

⁽¹⁾ Ks. Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunto komission tiedonannosta neuvostolle, Euroopan parlamentille ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle "Tavoitteena sähköisen oikeudenkäytön strategia Euroopalle" (2009/C 128/02) EUVL C 128, 6.6.2009, s. 13.

⁽²⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1896/2006, annettu 12 päivänä joulukuuta 2006, eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn käyttöönotosta (EUVL L 399, 30.12.2006, s. 1).

⁽³⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 861/2007, annettu 11 päivänä heinäkuuta 2007, eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä (EUVL L 199, 31.7.2007, s. 1).